

Selmeczbányai Hetilap

TÁRSADALMI HETILAP.

Kiadó tulajdonos és felelős szerkesztő:

SZENTGYÖRGYI EDE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rózsa-utca 74./III. sz. a hová a lap szellemi közleményei és az anyagi rész is ezimzendő.

Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési ára:

Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 „
Negyedévre 1 „

Egyes szám ára 10 kr.

Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban és Joerges Á. özv. és fia könyvkereskedésében.

Hivatalos, magán és nyílt-téri hirdetések megállapított díj-szabásunk szerint számíttatnak és minden általunk közölt hirdetésre felvilágosítás ingyen adatik.

Néhány szó a városi árva- és szeretetház kérdéséhez.

Mint előző számunkban említettük, törvényhatóságunk legutóbbi bizottsági közgyűlésén a tervbe vett árva- és szeretetház létesítése nagyobb és hevesebb vitára adott alkalmat.

A két eltérő vélemény mindegyikét nemes emberbaráti érzelem sugalmazta, s mindkét véleménynek támogató erkölcsi alapja van. A szegény, árva, elhagyott gyermeket megóvni az elzülléstől, megmenteni a társadalomnak, hasznos tagjává nevelni a nemzetnek: ez a cél. Miként érhető el ez a cél legjobban, erre nézve megosztottak a nézetek s feladatunkul tartjuk, hogy e tárgyhoz mi is hozzájárjunk; hiszen nem mellékes alaki kérdéssről van szó, de oly intézkedés és intézményről, mely számos emberéletre leendő határozó, döntő befolyással. Nem vagyunk elég idealisták arra, hogy ama tervet pártoljuk, mely szerint a gondozandó árva gyermekeket egyes családoknál kellene elhelyezni. Nem nézzük az embereket madártávlatból, de olyanoknak látjuk, a milyenek, s a mit látunk, az

nem bátorít az iménti terv pártolására. Nem tagadjuk a kivételeket, s nem is akarunk minden ember felett pálcát törni, de kérjük, mi lenne a biztosíték arra nézve, hogy az az illető család, melynek gondozására egy ily árva gyermek bízva van, e feladatát csakugyan lelkiismeretesen és kellőleg fogja teljesíteni?! Nem kellene-e inkább attól tartani, hogy az a család, a társadalom minden, de leginkább ennek alsóbb rétegeiben annyira meggyökerezett önzéstől indítva, nagyobb gondot fog arra fordítani, miként használják fel saját hasznukra a rájuk bízott gyermek után nekik fizetett tartási s nevelési díjat, mint a gyermek kellő ápolására és nevelésére?!

Hogy ezen aggodalmunk nem légből kapott, hogy a jelzett körülmények ecsetelésére nagyon is enyhe színezést alkalmaztunk, mindenki be fogja látni, ki az életet nem rózsaszínű üvegen keresztül, de itélhő tudó ép szemmel nézi.

De nincs-e akkor teljesen eltévesztve a nemes cél, az árva gyermekek anyagi és erkölcsi megmentése?!

De tegyük fel, hogy szorgos kutatás, kellő megfigyelés- és gondos kiválasztásnak

talán sikerülne felfedezni annyi és oly családot, hová az árva gyermekek némi bizalommal elhelyezhetők volnának.

De bár mily nagy, s bár mily jogosult volna is e bizalom, a kellő ellenőrzést nem szabad elmulasztani, sőt lanyhán venni sem, mert az eshetőleges visszaélések minden vádjá, és joggal, a felületes ellenőrzést terhelné.

És, kérjük, lehetséges volna-e ezen ellenőrzést kellőleg gyakorolni, az egymástól talán nagyon is távol lakó egyes családoknál?!

Egy eset van, melyben a családnál való elhelyezést nem elleneznők, s ez az, ha az illető család a gyermeket hajlamból annak rendje és módja szerint törvényesen örökbe fogadná, kezeskedvén így arról, hogy a gyermeket, mint sajátját, oly nevelésben részesítendi, mely az elérni akart célnak megfelel. A gyermekeknek szánt ápolási díj nevelési segélyül volna ez esetben az illető családnak kifizetendő.

Ha nem pártoljuk tehát az árva gyermekek egyes családok gondviselésére való bizását, viszont nem tudunk lelkesedni e szerencsétlen zsenge lények „kaszárnyá“-ba való zsufozásáért sem.

T á r c z a.

Az aluminium.*)

Közli: Faller Károly m. kir. főmérnök és helyettes akadémiai tanár.

Fémekünk közül földünkön egy sem örvend oly nagy elterjedésnek, mint az újabb időben annyira emlegetett és ismeretessé vált aluminium-fém. Ez a fém nemcsak az agyagnak, tehát szántó-földnek lényeges alkotórészét képezi, de kisebb-nagyobb mennyiségben feltalálható számos ásványban és kőzetekben is.

Az agyag, ha mellékalkotórészek nélkül csupán kovásv és aluminiumoxydból áll, kaolinnak vagy porcellánföldnek nevezetik. Az aluminiumoxyd a timsóban is előfordulván, ezt a vegyületet hajdan timföldnek is nevezték. Az aluminium-fém feltalálója Wöhler göttingai kémikus és tanár, ki a fém elnevezését az „almen“ szótól vette, a mi a latinban timsót jelent.

A tiszta agyag, vagyis a kaolin 15—20% aluminiumot tartalmaz. Ezt az anyagot a víz gyakran más helyekre is viszi és különböző idegen anyagokkal tisztátalanítja, a mi által a különböző agyagnemek jönnek létre. Ha a kovásvas aluminiumoxydban kovarecz, mész, magnesia, vasoxyd vagy más vegyületek is találhatók, ezek

tisztasági foka szerint megkülönböztetjük a porcellán-, pipa-, fazekas- és közönséges vagy téglagyagot, továbbá a márgát. Ezek az agyagfélék különböző ásványok és főleg földpátok és szilikátok elmálásából keletkeznek. A földpát alkali tartalma ugyanis oldatba megy át, az aluminiumszilikát ellenben mint oldhatatlan test visszamarad.

Az aluminiumszilikát a természetben eredeti termőhelyén is található és az agyagpalának, porphirnak és bazaltnak alapanyagát képezi; található azonban kristályos állapotban is káli, nátron és mészszilikátokkal vegyülve s ilyenkor a földpátot, a csillámot, a granitot, az amfibolt és az augitot alkotja, mely ásványok ismét alkotórészei a gránitnak, gneissnak és csillámpalának. Mindezek a kőzetfajok 6—13% aluminiumot tartalmaznak.

Az aluminiumoxyd, ámbár ritkábban, de tisztán is található, a mikor nehezen olvashatósága és nagyfokú keménysége által tűnik ki. Keménységre nézve csak a bór és gyémánt mulják felül. A színes aluminiumoxydkristályok saphir és rubin név alatt ismeretesek. A vasoxydtartalmu aluminiumoxid nem egyéb, mint korund, mely az amerikai Alleghani hegységben rengeteg mennyiségben fordul elő. A finom porrá tört és kovareczsal kevert korundot smirgli név alatt, mint csiszoló port alkalmazzák. Hasonló össze-

tételt mutat az u. n. bauxit mely aluminiumhydroxydból, vasoxydból és kovasvból áll. A bauxit Franciaországban Baux nevű város közelében, azonkívül Angliában, Hessen tartományban és Stiriában jön elő.

Az aluminium vegyületei közül felemlitendő még a kryolith, mely Grönland nyugati partjain nagy mennyiségben található s fluoraluminium és fluornatrium összetételéből áll.

Az aluminiumot a növények nem igen veszik fel, legfeljebb a kryptogamák közül a Lycopodium-féle növények, melyek hamujában átlag 26—57% aluminiumoxydot találtak. Az állati szervezetben az aluminium teljesen hiányzik,

Az aluminiumipar szempontjából legfontosabb tehát a bauxit, korund, smirgli, alunit, diaspor, de különösen a kryolith.

Az aluminium a földkéregnek körülbelül $\frac{1}{12}$ részét képezi s daczára annak, hogy földünkön ennyire el van terjedve, mint fémet aránylag csak újabb időben fedezték fel. Mivel az aluminium természetes állapotban nem fordul elő, vegyületeiből pedig a szénnel való kohósítással nem redukálhatjuk, egész a XIX. századig ismeretlen volt. Előbb fel kellett az alchymia hamvaiból a modern chemiának támadnia, hogy az előállításra szükséges eszközök és szerek birto- kába jussunk. (Folyt. köv.)

*) A Bányászati és Kohászati Lapok 2-ik számából

Kétségtelen, hogy csak a bizalmas családi kör az a tér, hol a gyöngéd gyermeki kedély jó irányban fejlődhetik; hol nemcsak testi és szellemi erői gyakorlatnak az élet küzdelmeire, de a gyermek érzelmi világa is nyer ápolást, hasonlólag a virágos kerthez, melyből gondos kéz eltávolít, kiirt minden dudvát.

Hiszen csak ott lehet jó és nemes jellem, hol jó és nemes érzelmek honolnak.

És fektetnek-e súlyt, fordítanak-e gondot azokban a „kaszárnyák“-ban a gyermek érzelmevilágára?!

Számos példa mutatja az ellenkezőt. De nem mindenütt van ez így; s a hol így van, többnyire csak a hiányos szervezés az oka. De tagadhatatlanul számos előnye is van az ily együttélésnek, így a tervszerű, következetes oktatás, a folytonos felügyelet.

A mi javaslatunk: egyesíteni a családi kört az intézet rendszerességével.

Igenis, legyen árvaház; de nem valami komor, körülzárt épület, hol a levegő mozdulatlanul be van rekesztve; hová a napsugár soha vagy csak elvétve téved.

Okvetlen feltételül kívánóok, hogy a létesítendő árvaház elég terjedelmes kerttel legyen körülvéve, hogy az intézet növénydekei nemcsak a szokásos közös sétákra legyenek szorulva, hanem saját otthonukban is élvezhessék a szabad levegőt; terük legyen testedző, kedélyderítő játékaikra.

Az intézet anyagi vezetését azután egy- esetleg két családra lehetne bízni, melynek körében a gyermekek, kiknek száma városunkban úgy sem lesz nagy, megtalálnák a bizalmas hangot, a családias együttlét édes, megnyugtató vonzerejét, mely nem engedi a kedélyt elkomorodni; nem engedi a gyermek szívében felszínre jutni az elhagyatottság leverő érzetét.

A gyermekek szellemi neveléséről, életre való kiképzetéséről hasonló módon lehetne gondoskodni, mint pl. a zólyom-lipcei árvaházban.

Természetes, hogy a rendelkezésre levő alap határozná meg a szervezés terjedelmét.

Azt hisszük, ily módon lévén létesítve az árvaház, senkinek sem juthatna eszébe kifogásolni, hogy az árva gyermekek „kaszárnyába“ vannak szorítva.

Csak hogy, óhajtanók, ne legyen e kérdésből hosszú vita; az első lényeges lépés meg van téve, a 10,000 frt megszavaztatván; következzenek a többi is, mindenesetre a millennium tartama alatt; bizonyára szebb emléket nem emelhetnek ez alkalomból, mintha szegény, árva, különben veszendő gyermekek számára családias otthont emelnek megmentve őket anyagilag és szellemileg a romlástól, s így sok emberéletre, nemzedékekre áldást hoznak a humanizmus egyik legnemesebb intézményével.

Ujabb iparvállalataink.

II.

A szandriki ezüstárugyár.

Ezen felírás díszlik nagy arany betűkkel azon gyáron, melyen az „ezüstárú“ felírás helyett — szerény nézetünk szerint — megfelelőbb volna az „ezüst mügyár“. Ezen gyár létesítésére is az

ezüst árkelet rohamos esökkenése adta meg a legfőbb indító okot, hiszen egy kilogramm ezüst ára 54 forintra szállott le. A gyár létesítésénél a főérdem Berks Róbert lovag, a Geramb-féle unio képviselőjét illeti meg ki a múlt év elején ezen ezüst mügyarat tervezte, így akarván biztosítani az Unio bányáinak közvetett jövedelmezőségét, kiindulva azon igen természetes következtetésből, hogyha a nyert ezüstjára esökkenést, fokozni kell az értékét az által, hogy industrialis úton árukra feldolgoztassék és így feldolgozott állapotban kerüljön forgalomba. A tervező gondolatot nemsokára tett követte. Múlt év április 22-én megkezdték a munkálatokat; május 15-én letették az alapkövet az új gyárhoz, és december 1-én az már nagy ünnepségekkel meg nyitattott és üzembe is vétetett. Azt hisszük, nem fejezhetjük ki jobban elismerésünket ezen müiparnak hazánkban s éppen vidékünkön való meghonosításáért, mert meg kell jegyeznünk, hogy ezen ezüst mügyár az egyedüli Magyarországon, — mintha alábbiban a gyár némi leírását adjuk, ez által olvasóinknak is kedvére járnai remélvén.

Az út odáig a regényes szépségű hodrusi völgyön visz át. Majd kiérünk a szabadba. A kincstári bányák nyílásai egymást érik. Elhagyjuk a hodrusbányái alsó óvodát; ez is Berks Robert loagnak köszönheti lételetét, s messziről mindenféle zakatolás üti meg halló szervünket, a kis kanyarodó után elénk tárul a „Teremtő-tárna“ telep mindenféle tarka épületeivel. Mily élenkség, esin, mily tisztaság, mily rend mindenütt! A távolban vaskürtöt pillantunk meg ég felé meredni; torkából sötét füstgomolyok emelkednek. Az ott az ezüst mügyár! — Mily meglepő látványt nyújt az! Ha az a kürtő, meg az a mély ezüsthargon fuvó gép zakatolás nem árulná el rendeltetését, azt hinnők, hogy egy leendő város földből elővarázsolts első díszes épületeit látjuk. Jobbról az útfelől áll az emeletes csinos vendéglő, melynek emeletén van az ezüstmügyár alkalmazottjainak kaszinója; szemben vele leköti a figyelmet a gyár. Terjedelmes két szárnyú épület, három elkerített udvarral, melyek legközelebb parkiroztatni fognak. A két szárny előrsze a tisztviselők lakosztályait foglalja magában; mindegyike az emeleten díszes művü vasrácsozatu erkélylyel az út felé. A középész, mely a tulajdonképpeni gyárat rejti, földszinten oszlopos folyosóval van díszítve, melynek közepén, a bejáratnál szemben, egy fülkében az ipart személyesítő életnagyságu szép női terrakotta szobor van felállítva. A bejárat felett két griffől tartva, a Geramb család címere díszlik s arany betűkkel e felirat: Szandrik, a Geramb Unio ezüstáru gyára. Kérdésünkre, ki volt e gyár építő mestere, felvilágosításul nyertük, hogy ez épületek mind házilag építették. A legszebb bizonyítvány a teremtőtárnai bányamü vezetőség és alkalmazottak jó izléséről s alapos képzettségéről. Mielőtt a gyár benső berendezésének s a látottak bővebb leírására térnénk, elmondjuk, hogy a szandriki ezüst mügyár földadata, hogy az Unio bányáiban termelt ezüstöt kész árucikkre, használati tárgyakra, díszmüvekre stb. feldolgozza; a gyár ezüstszükségletét maga a bányatársulatnál a hiányzó ezüstmennyiséget, egyezmény szerint, a kincstártól veszi át s így részben a kincstári bányamüvelésnek is támogatója lesz különösen idővel. Mivel a termelt ezüst egy kilogrammja átlag 1—2 gramm aranyat is tartalmaz, elválasztás végett Kőrmöczbányára a pénzverdébe lesz küldve, hol aztán az aranyból az Unio számlájára 10 és 20 aranykoronásokat vernek, s az ezüst a megfelelő százalékok levonásával, rudakban az ezüstmügyárnak vissza lesz szállítva, hol az végleg feldolgoztatik. Az ezüstmügyár talán az egyedüli e tekintetben is honunkban, mely maga verette arany pénzzel is fizet.

Megjegyezzük itt, hogy míg a bélabányái ólommügyárban a felette leleményesen szerkesztett gépeket volt alkalmunk csodálni, addig ezen gyárban a kézmü ügyesség, lehet mondani művésziességben nem tudunk eléggé gyönyörködni.

Mint lényeges körülményt, fel kell említenünk, hogy az ezüst mügyártól Alsó-Hámorig

keskeny vágányu vasut vezet, melyen a gyár melletti zúzóban fel nem dolgozott érczeket az alsó-hámori zúzóhoz szállítják. E vasutat, ha a garamvölgyi vasut mint tervezve van, ez év augusztus havában Zsarnóczáig ki lesz építve, idáig meghosszabbítják, mi kétségtelenül nagy előny lesz a Szandrik telepére nézve.

Említettük, hogy az ezüstmügyár Magyarországon egyedüli a maga nemében s így kénytelenségből a munkásokat máshonnét kellett fel fogadni. Idővel, nincs kizárva, hogy kellő beoktatás után s ha alkalmasoknak bizonyulnak, környékbeli munkások is fognak alkalmaztatni, sőt alkalmaztatnak is, főleg a politirozásnál, mely női kezekre lesz bízva. A huzalkészítésnél már most is felismertük az itteni népfaj jellegző arcvonásait a kerékforgató, dróthuzó fukon, s csakugyan idevaló suhanczok is azok. Az állandó munkások jobbára bécsi mühelyekből kerültek ide, de van köztük tirolí, sőt svéd is. Egyelőre körülbelül százötven munkás van alkalmazva, de a gyár nyolczszáz munkásra van berendezve. A munkások lakásáról a telep gondoskodik, s mint értesültünk, a vendéglőtől balra 6, jobbra ettől 2 egyemeletes ház fog épülni a munkások lakásául. A munkások, foglalkozás szerint, csoportokra vannak osztva, melyek élén egy csoportmester áll, ki egyszersmind a feldolgozandó anyagért is felelős. A munkások bére hetenként átlag 20—30 frt, mely bér szombatontként fizettetik ki. A munkaidő napi 10 óra, délelőtt és délután fél-félóra pihenéssel. A gyárat mintegy 15 tisztviselő vezeti. Raktára a gyárnak eddigéle nincs; központi irodája ott helyben van. Az eddig előállított és munkában levő müvek kizárólag a millenniumi kiállítás számára vannak fenntartva. A szükséges gépek lehetőség szerint belföldről szerezettek be, így Kachelmann vihnyi gépgyárából is került egy néhány, így két vasuti mozdony is készen áll ott, melyet a vasut említett kiépítésével vesznek használatba. A hajtó erőt egy 70 lóerejü két kazánu gőzgép szolgáltatja, mely 9 leleményesen kombinált tranzmiszióval a különféle termekben elhelyezett gépeket mozgásba hozza, A továbbiak könnyebb megérthetésére itt kell megjegyeznünk, hogy a gépterem mellett van a gépmülakatos mühely, hol az aczél alakmítákat (stanczákat) előkészítik, melyek további kidolgozásáról később beszélünk. A gépteremben magára vonja figyelmünket az aczélhengergép, mely a különböző vastagságu ezüstrudakat lemezzé hengerli. Itt egy hatalmas sajtoló gép zakatol, ellenállhatatlan erővel szoritva a megfelelő alakra vágott ezüstöt az aczélminta legfinomabb véseteibe. Bámulatra méltó az ott alkalmazott munkás gyorsasága és ügyessége, melylyel az ezüst mintát aláhelyzi, megfordítja, kiveszi a gép óriás fenyegetőleg lemeredő aczélkarja alatt. Az itt kisajtolt tárgyak azután más termekben készíttetnek ki véglegesen. Gőzpörölyt is láttunk, melynek hatalmas sujtása megrengeti a földet. De csatlakoznánk, ha azt hinnők, hogy az ezüst tárgyak itt csupán sajtolás által nyerki alakjukat. A régi aranyműves és ötvös mesterség minden módját láthatjuk e gyárban alkalmazva, hatalmasan támogatva az ujkor segédeszközei által. Egy helyiségben esztergapadot látunk felállítva, hol a munkás épen fából beesztergályozza a leendő tál tömör üralakját, mely tál nem kereknek, de kerülékesnek készül. Elgondolhatjuk, mily ügyesség, mily gyakorlottság szükséges ahhoz, esztergán egy fakorongot nem körre, de ellipszisre esztergályozni. Ugyanez a munkás ezután fogja a megfelelő alakra szabott ezüst lemezt, s azt a famintára erősítve, s az esztergát forgásba hozva, fa szerszámmal hozzá szoritja, hozzá simítja, míg a kívánt alakot nem nyeri; így látuk egy asztaldisz négy eszészéjét készülni, mely asztaldisz, tekintve a rá alkalmazott metszés és vésés művészi kivitelét, 20.000 frtnyi értéket fog képviselni és a kiállításnál méltón fogja a gyárat képviselni. Más helyiségben megint egyszerű kovácsolás által idomitják a szebbnél-szebb, antik alaku korsókat, serlegeket, edényeket, tartókat

pöröly és üllő az egyedüli szerszám. Természetes, hogy az innét kikerülő művek sem maradnak ily nyers állapotban, hanem simittatnak, vésetnek, esetleg czizellált dísszel láttatnak el. Az öntődében is készülnek tárgyak, így szobrok is; láttuk a kiállítás számára készülő „Hungaria“ női szobor modelljét, melynél a kivitel finomságát, minden vonal nemességét kell csodálnunk. E szobor remek czizellálással lesz ellátva. Minden tárgy rajz szerint készül; a gyárban két rajzoló van alkalmazva, 3000 frt. évi fizetéssel. Nem hogy az eddigi felsorolt munkák teljesítőinek érdemeit esorbitani, alábbszállítani akarnók, de kiváló elismerés illeti a kiverőket és metszőket. De talán lehetnek, a kik e két szokatlan szó szorosabb jelentményét nem tudják. Legalább is meg kell mondanunk, mi az a „kivert munka“ (Getriebene Arbeit)!? Fémlapon verő sulyokkal és ékkel alakított féldombormű (basrelief), mely hátlapján a kivert rajzot homorúan mutatja. A fém; itt az ezüstlemez, illetve a már megfelelően alakított tárgy szurok tömbre, vagy szükséghez képest, annak mélyedésébe lesz fektetve, s a munkás az előtte fekvő rajz szerint a tárgy hátlapján kiveri azt. Még nagyobb ügyességet, mondhatnók művészetet igényel a metszés, czizellálás. Ennél vésővel és kalapácsal dolgoznak, s a rajz az alapból kiemelkedik, mint például a szobrász vésője alatt a szobormű. Ugyancsak a czizellőrök vésik az aczélmintákat, homorura alkotván, mi majd a belesajtolt tárgyon domborun emelkedik ki. Elképzelhetni, mily éles szem, mily biztos, gyakorlott kéz kell e munkához, mely már nem az iparhoz, de a művészethez tartozik. A kész mű azután még a fényezőkhöz, (polirozókhöz) kerül, hol mindenféle alaku aczélszerszámokkal megadják a fényt; e csoportnál nőket is alkalmaznak. Nem szabad megelégednünk arról sem, hogy a galvanoplasztikát is szolgálta fogadta e gyár, mert sok diszitmény van, melyet esetleg hogy ugymondjuk színeznünk kell. Bizonyára mindenki látott már aranyékszert, melynek egyik alkatrésze sárgás, másika zöldes, harmadika vöröses színű; a megfelelő finom fémréteg létrehozására épen a galvanoplasztikát alkalmazzák, melynek leírására azonban nem terjeszkedhetünk.

Láthatjuk, mennyi kézen kell átmennie egy ily ezüsttárgynak, míg forgalomra készen kikerül. A föld mélyéből kerül az ércz, azt zúzzák, kiválasztják a nemes fémet a többi közül, rudakba öntik, lemezzé hengerlik, huzalra nyújtják, alakba sajtolják, öntik, vagy forgó korongon, üllőn kalapácsal idomítják, egyenetlik s faragják; domborműveket vernek ki rajta, vésik, czizellálják, simítják, fényezik, s így ezerszerre emelik a nyers ezüst értékét fáradozás, munka, művészet által. Mily szép ez mind! ki ez ezüst műgyárat elhagyja, azon lélekemelő tudattal távozik el, hogy a hol nemes gondolkodás, értelem, szakavatottság és helyes vezetés közreműködik, ott mindig lehet szép és nagy eredményeket felmutatni. E gyár, bár gyermekkorát éli még csak, méltán díszere válik környékünknek, s élő dicsérete, eleven, meg nem hazudtolható bizonyossága Berks Róbert lovag érdemeinek.

Vajha e gyár Selmezbánya területén létesített volna, és nem más — a szomszéd Bars megyében! A kik ennek okozói voltak, igazán városunk érdeke ellen vétkeztek.

Végül kedves kötelességünknek tartjuk köszönetünket kifejezni lovag Berks Róbert csász. és kir. kamarásnak, a Bátor Geramb Unió képviselője ő méltóságának a beléphetési engedély szives megadásáért, — Havas Gyula gyári titkár urnak pedig előzékeny kalauzolásáért!

Ujdonságok.

— **Kitüntetés.** XIII. Leó pápa ő szentsége, lovag Berks Róbert csász. és kir. kamarásnak a báró Geramb-unio képviselőjének, sokoldalú érdemeinek elismeréséül, a szent nagy Gergely rend Commandörkeresztjét a csillaggal adományozta. E szép megtisztelő kitüntetés oly férfit ért, ki,

mint már egyszer alkalmunk volt kiemelni, vidékünk valóságos jóttevője és így a szent Atya igen jól volt informálva e rendjel adományozásánál.

— **Személyi hír.** Knöpfler Gyula kir. főmérnök Nagyágról, aranybeváltás czéljából néhány napot városunkban töltött s tegnap 22-én utazott vissza Nagyágra.

— **Fényes esküvő.** Csiky Sándor nógrád-megyei karancssági nagybirtokos e hó 20-án kelt egybe Nyitray Margit kisasszonnyal, Nyitray László városunk tb. tanácsosának bájós, művelt leányával. Az előkelő pár házasságánál Krausz Kálmán főkapitányunk mint az I-ső anyakönyvi ker. vezetője működött közre és az eljárás befejezésével rövid, de meleg szavakkal kívánt boldogságot a fiatal párnak, mely szavak után az anyakönyvi hivatal előtt sorfalat képező akadémiai ifjak hatalmas éljenzésbe törtek ki. — A házasság kötésnél mint tanúk id. Hofman Sándor köpataki földbirtokos és Szabo Károly endrefalvi uradalmi tisztartó, mint koszorulányok Hofman Böske, Nyitray Miczi, Pauer Etelka és Tokay Ilona a vőlegény rokona szerepeltek. Résztvettek ezenkívül a lakodalman a megjelent előkelő, díszes közönségtől eltekintve, a boldogságtól sugárzó menyaszony örömszüleijn kívül a vőlegény édes anyja is. A boldog pár 21-én reggel 9 órakor utazott el felbokrétázva Karancsságra. — Ezen alkalmából bebizonyosodott az, hogy ily nagyobb esküvők megtartásánál az anyakönyvi hivatal helyisége szűk, mert daczára annak, hogy ez zsúflásig megtelt a distingvált közönséggel, mégis igen sokan nem férhettek be. — A polgári házasságkötést az ág. evang. templomban az egyház áldása követte.

— **Hymen.** Hamari Miklós selmeczi bányaigazgatósági számtiszt tegnap 22-én kelt egybe Neuráth Izabella kisasszonnyal Özv. Neurath Antalné kedves leányával.

— **A hontmegyei főispáni beiktatás.** F. hó 21-én érkezett még Horváth Béla, főispán, hontmegyei főszolgabírák és az elejébe menesztett küldöttségek és mások nagy kíséretében Ipolyságra, a hol először is az ipolysági nagyközség nevében, azután a vármegye székházában, a hova a főispán díszes menettel lett elkísérve, az alispáni ügykört ellátó Czibulya László megyei főjegyző által a megye közönsége nevében lett üdvözölve. Rövid sürgönyünk szerint tegnap 22-én d. e. 9 órakor volt az ünnepélyes isteni tisztelet, mely után 10 órakor tartatott meg a főispáni székhelyi ünnepélyes közgyűlése. Erre a főispánt egy választott küldöttség hívta meg. A terembe léptekor óriási éljenzéssel fogadtatott. Ezután ünnepélyes hangon tette le a főispáni esküt, melynek formáját Czibulya László megyei főjegyző olvasta fel. Ugyancsak a nevezett főjegyző üdvözölte szép, magvas beszédben, a főispánt, a ki erre nagy éljenzéseket s óriási tetszést szült székhelyét tartotta. D. u. bankett volt, melyen hogy a sikerült tósztok nem hiányoztak, azt elgondolhatjuk. Az installacionális ünnepélyen városunkat Sztinyai József polgármester, Krausz Kálmán főkapitány, Sztancsaj Miklós főjegyző, Bernhardt Adolf tanácsos, dr. Kapp Jakab tb. főorvos és Händl Vilmos evang. ker. főesperes, törv. hat. biz. tag képviselte; utóbbi az evang. főesperesi kerületi papságot is mint küldöttséget vezette a főispán elé.

— **Halálozás.** Özv. Pleva Józsefné városunk és környékünkben általánosan ismert cipész üzlet tulajdonosné e hó 20-án 43 éves korában tüdőgyulladás következtében meghalt és a rokonok jó barátok és ismerősök öszintén nyilatkozó részvéte mellett tegnap 22-én eltemettetett. Őt árva gyermek siratja a jó anya korai elhunytát. — Palmer Andor nagybányai főbányabiztos e hó 17-én hosszas szenvedés után meghalt 38 éves korában Budapesten.

— **A legtöbb adót fizető törv. hat. bizottság tagok** felkéretnek, hogy a tetszés szerint választandó bizottságokba a jegyzői hivatalban mielőbb iratkozzanak fel. Legcélszerűbb néhány sorral megírni a jegyzői hivatalnak, hogy ki melyik bizottságba akar belépni.

— **A vegyes ipartársulat** február 16-án tartja még évenként szokásos táncmulatságát a Sembery teremben Lestyánszky József derék polgártársunk elnökle mellett.

— **Leforrázta magát** Czibirin Zsuzsi, dohánygyári munkásnő 13 éves leánykája e hó 14-én délelőtt, midőn a kissé magas tűzhelyről egy fazék forró vizet akart leemelni. Hogy jobban elérhesse, zsámolyra hágott, melyről azonban lecsúszott, magára rántván a fazekat.

— **Ostrovágást kapott** a jobb szemén keresztül egy f. hó 16-án este hazafelé menő szt. antali leány. A gondatlan fuvaros, ki lovaj közé akart csapni, oly szerencsétlenül suhintott, hogy a leányt találta, ki fájdalmában elájult, s kit társnői térítették magához. A gyorsan elhajtató fuvarost nem ismerték fel.

— **Elgázolta** Goldfusz szánja folyó hó 17-én reggel a Bélabányáról dohánygyári munkájárasiető Jany Rózát, ki azonfelül, hogy félkegyelmű, még siket is, s nem hallotta a figyelmeztető kiáltást. A ló feldöntötte, a szán keresztül ment bal vállán, minek következtében a szerencsétlen nyomorék teremtés bal karja kifecszódott. Fialat orvosunk, Dr. Longauer igazította neki helyre.

Különfélék.

— **Főispánunk beiktatási ünnepélyének rendszorozata.** I. A f. évi január-hó 26-án a d. u. 2 órai vonattal érkező főispán Úr Ó Méltóságát az indulóház udvarán a város polgármestere üdvözli, a menetet a rendőrfőkapitány vezeti; fogatok ugyanazon a napon d. u. 1 óra 30 perc-kor a vasúthoz indulnak. II. Üdvözlés után a menet az Erzsébet-utcán, a melynek házai ez alkalomra lehetőleg lobogókkal feldíszítendők, 12+12 üdvözlés mellett a kamaraházig vonul, hol is a főispán Úr leszállván, a küldöttségek a Méltóságos miniszteri tanácsos, kir. bányaigazgató Úr lakására kísérik. III. Megérkezés után 4 órakor Ó Méltósága a küldöttségek tisztelgését fogadja és pedig a következő sorrendben: 1. a városi törvényhatósági bizottságot, a tisztikart és a helybeli kir. járásbírószág küldöttségét; 2. a róm kath. az ág. hitv. ev. egyház és az izr. hitközség küldöttségét, ugyszintén a h. elemi iskolák tanítóit; 3. a m. kir. bányaigazgatószág küldöttségét; 4. a m. kir. bányaászati és erdészeti akadémia küldöttségét; 5. a többi m. kir. hivatal küldöttségét; 6. a két középiskola tanári karát; 7. az egyesületek képviselőit. IV. Január-hó 27-én az ünnepélyes székhelyi közgyűlésről a város közönsége reggeli 6 órakor 25 mozsárlövessel értesül. V. A közgyűlés azon nap d. e. 9 órakor a polgármester által nyitvatván meg, a bizottsági tagok a Főispán Úr Ó Méltóságához vonulnak s őt a Nagy Boldog-Asszonyról címzett templomban 9¹/₂ órakor tartando Isteni tisztelethez kísérik. VI. Az Isteni tisztelet végeztével Ó Méltósága a 10 órakor kezdődő székhelyi közgyűlésbe az ennek kebeléből alakult küldöttség által meghívattik. A meghívó küldöttség elindulását felvonulását, s megérkezését hat lövés, a közgyűlés berekesztését 12 lövés jelzi. VII. Ó Méltósága a városház termébe bevezettetvén s elnöki székében a polgármester által üdvözöltetvén bemutatja kinevezési okmányát s az ahhoz csatolt eskümintát, melyet a tb. főjegyző olvas fel. VIII. Ennek megtörténte után Ó Méltósága az esküt a közgyűlés kezeibe szokott ünnepélyesség mellett leteszi, a közönséghez székhelyi beszédet intéz, melynek bevégeztével a Főispán Úr Ó Méltóságát a városi főjegyző üdvözli. IX. A közgyűlés berekesztése után Ó Méltóságát a küldöttség a kamaraházba kíséri s délutáni 1 órára a közzebédre hívja meg.

— **Városi főorvosunk legutóbb tett hivatalos jelentésére,** melyben különösen Bélabányára vonatkozólag az általunk felhozott körülményekről azt mondja, hogy azok koholtak és mely famozus jelentés szerint Bélabányán difteritisz sem lett volna, mert azt fel sem említi, — annak kiemelése mellett, hogy a főorvos ur maga volt szives ez állapotokat ázsiaiaknak nevezni,

mert mi e jelzöt egyáltalán nem használtuk, — a hivatalos és más biztos, kétségtelen adatok beszerzése után már a legközelebb fogunk válaszolni. Itt még csak annyi legyen megjegyezve, hogy az akadémiai fiatalság is bizonyos bajok végre valahára leendő orvoslása czéljából, — mely bajokról persze a jelentés mély böleséggel hallgat — a kapitányságnál lépéseket tett. Végül a bizalmat szavazó közigazgatási bizottság mentességül felhozzuk, mert ily fontos, általánosan egész lakóságunknál kivétel nélkül, érzett bajnál csakis ez szolgálhat mentességül — hogy a viszonyokat egyszerűen nem ismeri és alkalmunk lesz e vakmerőnek látszó állításunkat minden kétséget kizáró módon be is bizonyíthatni.

Nyilttér.*)

Nyilatkozat.

Vonatkozással Trauer úrnak a „Selmezbányai Hetilap“ mult heti számában megjelent nyilatkozatára, van szerencsém kijelenteni, hogy mindazon alapelvű állítások, melyek az első nyilatkozatomban foglaltakkal csak részben is ellentéznek a szó szoros értelmében valótlanok: s a fenti úr által ellenem koholt rágalmaikat kerekén visszautasítom, mert habár az ő állítása szerint meggondolatlan, éretlen vagyok is, annyi ép észsel s önérzettel mindamellett bírok, semhogy az ő rágalmozó szavait bárki ellenében is tollam hegyére vegyem.

Miután én magannak a közelégtételt így megszereztem, ezután sem szóbeli sem hírlapi érintkezésbe Trauer úrral nem bocsátkozom, mert látom s tapasztalom, hogy vele a rágalmak helytelen alkalmazásában egyáltalán nem versenyezhetek. A mi pedig további esetleges nyilatkozatait illeti azokról egyáltalán tudomást nem veszek.

Ezzel a kettőnk közti ügyet részemről befejezetnek tekintem
Varga László

*, Az itt közlöttékért sem tartalom, sem alak tekintetben nem felelős a szerk.

Házeladás.

Az Ocsovszky-utczában a kamaraház mellett, egy emeletes, 17 szoba, 5—6 lakosztályból s mellékhelyiségekből álló bérház; ugyancsak ezen utca végén egy emeletes, 7 szoba, konyha, udvar, istállók, nagy kert, két pincze sbből álló ház, valamint a hóhér-utczában egy négy szoba és hozzátartozó helyiségekből álló ház, nagy, egészen az ujjvárig terjedő kerttel, olcsón eladó. — Bővebbet nyújt a kiadóhivatal.

Patkányméreg

(Rattentod.)

(Immisch Felix, Delitsch.)

A legbiztosabb s legjobb szer a patkányok és egerek gyors kipusztítására. Ártalmatlan az emberek és házi állatokra nézve.

Kapható csomagokban 32kr, és 64 krért

Sztankay Ferencz

gyógytárában Selmezbányán.

7—10

Osztálysorsjegyek

mindhárom húzásra kaphatók, s kihuzott sorsjegyek beválthatók a Magyar Osztálysorsjáték képviselője:

Dimák J. E.-nél.

Osztálysorsjáték!

Mind a három húzásra kaphatók egész, fél, tized és huszadsorsjegyek:

Trauer Gyula üzletében.

I. osztályra 20, 10, 2 és 1 frtért.

Mind a három osztályra: 60 30, 6 és 3 frtért.

Az 1896. ezredéves kiállítás alkalmából az államtól engedélyezett

II. Magyar Osztály-Sorsjáték

Kibocsátás: 120,000 sorsjegy 45,007 három osztályba osztott nyereménnyel és egy jutalombíjjal.

Húzások

I. osztály 1896. február 5—8-ig

II. osztály 1896. márczius 11—14-ig.

III. osztály 1896 május 12—28-ig.

Árak az I. osztályra:

Teljes sorsjegyek árai (mindhárom osztályra érvényes):

1 egész	1 fél	1 tized	1 huszad sorjegy	1 egész	1 fél	1 tized	1 huszad sorjegy
20.—	10.—	2.—	1.— forint	60 —	30.—	6 —	3.— forint.

A nyeremények teljes adó- és illetékmentességet élveznek és minden levonás nélkül fizetnek ki; a húzások az állami hatóságok felügyelete alatt állanak és egy kir. közjegyző jelenlétében ejtetnek meg.

Miután a sorsolási tervezetet fentebbiekben közzé tesszük, egyben köztudomásra hozzuk, hogy a sorsjegyek mátol fogva a falragaszokon jelzett elárúsítóknál a fenti eredeti áron kaphatók.

Budapest 1895. december 24.

Magyar Osztály-Sorsjáték Igazgatóság.

Minden
3-ik sorsjegy
nyer.

Még soha nem létezett nyereményesélyeket

nyújt az államilag engedélyezett

Minden
3-ik sorsjegy
nyer.

II. Magyar Osztály-Sorsjáték

45,007 három osztályba osztott pénznyeremény 9.200,000 korona összértékben

Legnagyobb nyeremény a **EGY MILLIÓ** korona.

Az I. osztály húzása 1896. február 5—8-ig.

A II. osztály húzása 1896. márczius 11—14-ig.

A III. osztály húzása 1896. május 12—28-ig.

Nyereménytervezet:

Nyeremény	korona	korona
1	80000	80000
1	60000	60000
1	40000	40000
1	30000	30000
1	20000	20000
1	15000	15000
1	10000	10000
2	8000	16000
8	4000	32000
10	2000	20000
13	1000	13000
100	400	40000
860	200	172000
5000	80	720000

1000 nyeremény összesen . . . 1268000

Nyereménytervezet:

Nyeremény	korona	korona
1	100000	100000
1	60000	60000
1	40000	40000
1	30000	30000
1	20000	20000
1	15000	15000
1	10000	10000
2	8000	16000
8	4000	32000
10	2000	20000
13	1000	13000
100	400	40000
860	200	172000
9000	120	1080000

10000 nyemény összesen . . . 1648000

Nyereménytervezet:

Nyeremény	korona	korona
1 jutalombíj	60000	60000
1	40000	40000
1	30000	30000
1	20000	20000
1	10000	10000
2	4000	8000
2	2000	4000
5	1000	5000
10	800	8000
34	600	20400
100	200	20000
200	100	20000
2650	20	53000
22000	150	330000

25007 nyeremény és egy jutalom 6284000

Árak az I. osztályra: $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{20}$ frt.

Teljes sorsjegyek árai (mindhárom osztályra érvényes): 60 — 30 — 6 — 3 frt.

ajánlja és szétküldi az összegnek előzetes beküldése mellett vagy utánvétellel

Heintze Károly, Budapest, Szervita-tér 3.

Sürgöny-czim
Lottoheintze,
Budapest.

Biztonság szempontjából ajánlatos, hogy a sorsjegyeknek ajánlott levélben való küldése kívántassék és a fenti eredeti árak mellett osztálysorsjegyeknél ajánlott levelek portója és nyereményjegyzék díja fejében 25 kr, — teljes sorsjegyek megrendelésénél pedig portó és 3 nyereményjegyzékért 50 kr küldendő be. Az első magyar osztálysorsjáték alkalmával tisztelt vevőim között a következő főnyereményeket osztottam ki: 400 000, 200 000, 100 000, 80 000, 50 000 koronásak stb.

Sürgöny-czim
Lottoheintze,
Budapest.